

Research

*The movement of Malay-Muslim labors from southern border
provinces of Thailand into northern states of Malaysia*

Madao' Puteh, Paosan Je'wae***

**Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Liberal Arts Social Science, YIU*

***Lecturer, Department of Malay Languages, Faculty of Liberal Arts Social Science, YIU*

Abstract

The objectives of this research “The movement of Malay-Muslim labors from southern border provinces of Thailand into northern states of Malaysia” were to study the effects of travelling, to study the documents of each state for travelling, and the wage-rates and rights including the data of the Thais who working in the northern Malaysian states. To do this research, the author studied on the sampling group concerned with the Malay-Muslims in the southern border provinces from 3 groups: first group, the staff from immigration and labor recruitment offices of each state; second group, the entrepreneurs; the third, the southern Thai Malay-Muslim labors who working in northern Malaysian states. It was processed in a qualitative method by in-depth interviews and observations. Statistical data and concerned documents were the tool utilized to collect the research data.

It has found the factors effective for the movement of the Malay-Muslim labors working in northern states of Malaysia that majority of the labors concerned with the incomes in Malaysia that better than in Thailand; secondly, the same culture and better relationship; in addition, thirdly, the security in life and properties. Regarding the travelling, majority of the labors utilized ‘Border Pass’ into Malaysia; secondly, ‘Passport’; and some of them entered Malaysia without documents. The documents used to be able to request for endorsement in each state are not the same. For the labors from 5 southern border provinces, they used Border Pass. The wage-rates and rights, the wages depended on an agreement between the employer and the employee that the employee received 6,000-30,000 Baht per month. In addition, the employee received their rights on free hostels and food. Regarding the Thais working in the northern Malaysia from the endorsement statistics of temporary in 2009 found that mostly working in Perlis in agriculture 1,984 people, in Kelantan in agriculture 1,597 people, and in Perak in services 217 people.

Keywords: Malay-Muslim Labors, Southern Border Provinces, Thailand, Malaysia.



บทความวิจัย

การเดินทางของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเข้าไปทำงาน
ในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย

มะดาโอะ ปูเตะ* , นายเกาซัน เจ๊ะแ้ว**

*อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษามลายู คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยเรื่อง “การเดินทางของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย” เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางเข้าไปทำงาน ศึกษาเอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้าไปทำงาน และเอกสารที่สามารถใช้ทำใบอนุญาตทำงานของแต่ละรัฐ ศึกษาอัตราค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับตลอดจนข้อมูลคนไทยที่เข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจ้างงานแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มซึ่งประกอบด้วย กลุ่มแรกคือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองประจำรัฐและสำนักงานจัดหางานประจำรัฐ กลุ่มที่สองคือ กลุ่มผู้ประกอบการหรือนายจ้างที่มีการจ้างงานแรงงานต่างชาติ และกลุ่มที่สามคือ แรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตการณ์ การศึกษาข้อมูลทางสถิติ และเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางเข้าไปทำงานของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย พบว่า ส่วนใหญ่ มีปัจจัยด้านรายได้ที่ดีกว่าทำงานในประเทศไทย เอกสารการเดินทางเข้าไปทำงาน พบว่า แรงงานส่วนใหญ่นิยมใช้ใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) ส่วนเอกสารที่สามารถใช้ทำใบอนุญาตทำงานของแต่ละรัฐจะมีการถือปฏิบัติที่ไม่เหมือนกัน สำหรับกลุ่มแรงงานที่มาจากห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วสามารถใช้ใบเบิกทางผ่านแดนได้ อัตราค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ ค่าจ้างจะขึ้นอยู่กับข้อตกลงตอนทำสัญญาจ้าง ซึ่งจะมีรายได้ประมาณ 6,000 – 30,000 บาทต่อเดือน นอกจากนั้นลูกจ้างจะได้รับสิทธิประโยชน์ที่อยู่อาศัยและอาหารการกินฟรีอีกด้วย ส่วนข้อมูลคนไทยที่เข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย จากสถิติการขอใบอนุญาตทำงานชั่วคราว ในปี 2009 พบว่าแรงงานที่มาขอใบอนุญาตทำงานมากที่สุด ในรัฐเปอร์ลิส มีการจ้างงานประเภทการเกษตร (สวน) 1,984 คน ในรัฐกลันตัน งานประเภทการเกษตร 1,597 คน ในรัฐเปรัก งานประเภทงานบริการ 217 คน

คำสำคัญ: แรงงานมลายูมุสลิม, จังหวัดชายแดนภาคใต้, ไทย, มาเลเซีย



Pendahuluan

มาเลเซียเป็นประเทศที่นำเข้าแรงงานสูงรายหนึ่งในภูมิภาคเอเชีย โดยมีแรงงานต่างชาติมากกว่า 2 ล้านราย ส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากอินโดนีเซียและประเทศอื่นๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การจ้างแรงงานต่างชาติของมาเลเซียได้มีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมภายใน จากช่วงภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 มาเลเซียเข้มงวดการนำเข้าแรงงานต่างชาติเป็นอย่างมาก แต่จากการที่มาเลเซียขาดแคลนแรงงานในระดับล่างดังกล่าวข้างต้น ทำให้รัฐบาลมาเลเซียจำเป็นต้องผ่อนปรนนโยบายการจ้างแรงงานต่างชาติล่าสุดทางรัฐบาลมาเลเซียอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานในระดับล่างใน 6 สาขาอาชีพ ได้แก่ แม่บ้าน ก่อสร้าง อุตสาหกรรม ธุรกิจบริการ และการเกษตร (เพาะปลูก ประมง) โดยกำหนดให้แรงงานต่างชาติเข้าฝึกอบรมภาษา วัฒนธรรม และกฎหมายของมาเลเซีย (Induction Course) จากประเทศต้นทางก่อนเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซีย (ยกเว้นประเทศอินโดนีเซีย) ปัจจุบันมาเลเซียมีแรงงานต่างชาติที่ถูกกฎหมายประมาณ 2 ล้านคน อยู่ในภาคอุตสาหกรรมจำนวนประมาณ 1.3 ล้านคน และภาคธุรกิจบริการจำนวนประมาณ 7 แสนคน ร้อยละ 66 เป็นแรงงานจากอินโดนีเซีย ร้อยละ 11 มาจากเนปาล และร้อยละ 7.5 มาจากอินเดีย ที่เหลือก็เป็นแรงงานจาก บังคลาเทศ พม่า เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ไทย เขมร และลาว ปัจจุบันมีแรงงานไทยที่เข้ามาทำงานโดยติดต่อผ่านกระทรวงแรงงานไทย มีประมาณ 4,000 คน และที่เข้ามาทำงานโดยติดต่อกับนายจ้างโดยตรงมีประมาณ 14,000 คน รวมทั้งสิ้นประมาณ 18,000 คน (สำนักงานแรงงานไทยประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์, ม.ป.ป.: 1)

ข้อมูลจากฝ่ายแรงงานต่างชาติ ในปี 2550 คนงานไทยเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซียรวมรัฐบาลและซาราวักอย่างถูกต้องตามกฎหมายมาเลเซีย ซึ่งได้จดทะเบียนกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมาเลเซีย มีทั้งสิ้นจำนวน 18,456 คน รวมทำงานในภาคต่างๆ ดังนี้ ประเภทประกอบการ แม่บ้าน จำนวน 426 คน

ก่อสร้าง จำนวน 1,122 คน โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 793 คน บริการ จำนวน 15,532 คน เพาะปลูก จำนวน 53 คน และ ภาคการเกษตร จำนวน 530 คน ส่วนแรงงานไทยที่ทำงานอยู่ในประเทศมาเลเซียนั้น กระทรวงแรงงานฯ คาดว่ามีแรงงานไทยในมาเลเซียประมาณ 36,000 คน ส่วนใหญ่อยู่ในภาคการเกษตรและมีภูมิลำเนาอยู่ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสามารถใช้บัตรผ่านแดน (Border pass) เข้าไปทำงานตามชายแดน ในจำนวนนี้ประมาณ 10,000 คน เดินทางเข้าไปทำงานสวนปาล์ม น้ำมัน ยางพารา และไร่อ้อย โดยไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางานฯ แต่ได้รับใบอนุญาตให้ทำงานถูกต้องตามกฎหมายของมาเลเซีย ส่วนอีกประมาณ 10,000 คน ลักลอบทำงานในมาเลเซียโดยไม่ต้องตามกฎหมายตามร้านอาหาร โรงงานขนาดเล็ก สวนผักผลไม้ งานก่อสร้าง สำหรับแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมายมีประมาณ 6,500 คน ส่วนใหญ่แจ้งการเดินทางด้วยตนเอง และบริษัทจัดหางานจัดส่งไปทำงาน แรงงานไทยกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ โรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ และเกษตรกรรม ([กองเอเชียตะวันออกเฉียง 1](#) กรมเอเชียตะวันออกเฉียง, ม.ป.ป.)

นอกจากนี้ มีการประมาณการว่าแรงงานไทยที่เข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซียโดยไม่มีใบอนุญาตทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายมีประมาณ 1 แสนคน โดยกลุ่มเหล่านี้จะเดินทางเข้าประเทศมาเลเซียโดยใช้วีซ่าประเภทท่องเที่ยวหรือใบอนุญาตผ่านแดน (Border pass) ซึ่งจะพักในมาเลเซียได้ไม่เกิน 30 วัน โดยส่วนใหญ่จะเข้ามาทำงานทางด้านการเกษตร การประมง แม่บ้าน พนักงานขายและพนักงานร้านอาหาร ดังนั้น หากสามารถทำให้แรงงานไทยเหล่านี้ ทำงานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ก็จะมีส่วนช่วยแก้ไข เยียวยา ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้

ประชาชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากจะใช้หนังสือเดินทางในการเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียแล้วยังนิยมทำใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) เพื่อเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย



เพราะว่าการดำเนินการจัดท่าง่าย สะดวก รวดเร็ว และ ประหยัด การออกใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) เป็นไปตามความตกลงว่าด้วยการเจรจาข้ามเขตแดน ระหว่างมลายู อังกฤษ กับประเทศไทย พ.ศ. 2483 ซึ่ง การออกใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) นั้น จะออก ให้กับราษฎรในจังหวัดที่มีชายแดนติดกับประเทศ มาเลเซีย คือ จังหวัดสตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส ยกเว้นจังหวัดปัตตานี แม้จะไม่มีชายแดนติดกับประเทศ มาเลเซีย ราษฎรของจังหวัดปัตตานีก็สามารถขอรับ ใบเบิกทางผ่านแดนได้ โดยให้ยื่นคำร้องขอรับใบเบิกทาง ผ่านแดนได้ ณ ที่ว่าการอำเภอที่ตัวเองมีภูมิลำเนาอยู่ หลังจากนั้นก็นำคำร้องที่ได้รับการพิจารณาอนุญาต แล้วไปยื่นขอรับใบเบิกทางผ่านแดน ณ ที่อำเภอชายแดน ที่มีพื้นที่ติดกับประเทศมาเลเซีย การเข้าไปทำงานของ แรงงานมลายูมุสลิมดังกล่าวเป็นแนวทางหนึ่งในการ แก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จาก สภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง “การเดินทางของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัด ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเข้าไปทำงานในรัฐทาง ตอนเหนือของมาเลเซีย” ปัจจัยอะไรที่มีผลต่อการเดิน ทางเข้าไปทำงานของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัด ชายแดนภาคใต้ในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางเข้าไป ทำงานของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดน ภาคใต้ในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย
2. เพื่อศึกษาเอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้าไป ทำงานของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดน ภาคใต้ประเทศในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย และ เอกสารที่สามารถใช้ทำใบอนุญาตทำงาน
3. เพื่อศึกษาอัตราค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ที่ ได้รับตลอดจนข้อมูลคนไทยที่เข้าไปทำงานในรัฐทางตอน เหนือของประเทศมาเลเซีย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเดิน ทางเข้าไปทำงานของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัด ชายแดนภาคใต้ในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย

2. ทำให้ทราบถึงเอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้า ไปทำงานของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดน ภาคใต้ประเทศในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย และ เอกสารที่สามารถใช้ทำใบอนุญาตทำงาน
3. ทำให้ทราบถึงอัตราค่าจ้างและสิทธิ ประโยชน์ที่ได้รับตลอดจนข้อมูลคนไทยที่เข้าไปทำงานใน รัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ วิจัย

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจาก กลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจ้างแรงงาน ต่างชาติในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซียอัน ประกอบด้วยรัฐกลันตัน เปรัก เปอร์ลิส และเคดาห์ ซึ่ง ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งจากสำนักงาน ตรวจคนเข้าเมืองประจำรัฐและสำนักงานจัดหางาน ประจำรัฐของแต่ละรัฐ กลุ่มผู้ประกอบการหรือนายจ้างที่ มีการจ้างงานแรงงานต่างชาติ และกลุ่มแรงงานมลายู มุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเข้าไป ทำงานในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้ใช้เวลาประมาณ 10 เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2552 ถึงเดือนมีนาคม 2553 โดย แบ่งการรวบรวมข้อมูล ค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง เก็บ ข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกตการณ์และทำการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก การศึกษาข้อมูลทางสถิติ ทำการ วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจ้างงาน หมายถึง การจ้างงานของ นายจ้างมาเลเซียต่อลูกจ้างไม่ว่าจะเป็นการจ้างรายขึ้น รายชั่วโมง รายสัปดาห์ รายเดือน หรือเป็นการจ้างแบบ เหมาจ่ายก็ได้

แรงงานมลายูมุสลิม หมายถึง กลุ่มแรงงานที่ เป็นคนมลายูและนับถือศาสนาอิสลามซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และสามารถเข้าไปผ่าน แดนในการเดินทางเข้าประเทศมาเลเซีย



การเดินทางของแรงงานมลายูมุสลิม หมายถึง การเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียของแรงงานมลายูมุสลิมทางภาคใต้ของประเทศไทย ทั้งที่เข้ามาถูกต้องตามกฎหมายและเข้ามาทำงานโดยการลักลอบหรือเป็นแรงงานที่ไม่ได้ทำหนังสืออนุญาตทำงานอย่างเป็นทางการ

รัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย หมายถึง รัฐที่มีอาณาเขตติดกับชายแดนทางภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งประกอบด้วย รัฐกลันตัน เปรัค เปอร์ลิส และเคดาห์

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนาม เกี่ยวกับการเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียของแรงงานมลายูมุสลิมทางภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญ (Key Informant) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจาก 3 กลุ่มซึ่งประกอบด้วย กลุ่มแรกคือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองประจำรัฐและสำนักงานจัดหางานประจำรัฐของแต่ละรัฐ กลุ่มที่สองคือ กลุ่มผู้ประกอบการหรือนายจ้างที่มีการจ้างงานแรงงานต่างชาติ และกลุ่มที่สามคือ แรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างนั้นจะเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลที่ต้องการและเห็นว่าข้อมูลดังกล่าวนั้นเพียงพอต่อการวิเคราะห์ผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาประเด็นคำถามจากวัตถุประสงค์ของการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เนื้อหาของคำถามสามารถปรับ

ได้ตามลักษณะของผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้งเจ้าหน้าที่ นายจ้าง และลูกจ้างที่เป็นแรงงานมลายูมุสลิม โดยอาศัยวิธีการตั้งคำถามที่มีความเข้าใจง่าย เป็นคำถามปลายเปิด โดยใช้สมุดและเครื่องอัดเสียง (MP3) สำหรับบันทึกข้อมูล ในการสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้สัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาสูงสุดและผู้ที่ได้รับผิดชอบงานด้านการจ้างแรงงานต่างชาติโดยตรง ทั้งจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและสำนักงานจัดหางานประจำรัฐ ส่วนข้อมูลที่ทำการสัมภาษณ์จากนายจ้างและลูกจ้างนั้นจะขอความช่วยเหลือจากบุคคลในท้องถิ่นเป็นคนประสานและนำทาง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก มาวิเคราะห์เนื้อหา และจัดหมวดหมู่ โดยการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้นั้นจะมาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ต่างกัน คือจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองประจำรัฐและสำนักงานจัดหางานประจำรัฐ โดยวิธีเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารที่สามารถใช้ทำใบอนุญาตทำงาน ทำการศึกษาข้อมูลจำนวนการขอใบอนุญาตจ้างแรงงานของแต่ละรัฐพร้อมค่าใช้จ่ายในการขอใบอนุญาตในแต่ละภาคอาชีพ ส่วนข้อมูลด้านปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ประกอบการหรือนายจ้างที่มีการจ้างงานแรงงานต่างชาติ และกลุ่มแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซียโดยวิธีบังเอิญ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับลูกจ้างที่ทำใบอนุญาต ค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับตลอดจนการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หลังจากนั้นได้ทำการใส่รหัสและขึ้นสุดท้ายจะเป็นการวิเคราะห์ผลโดยจะทำการตรวจสอบความแม่นยำของข้อมูล และสรุปผลต่อไป

ผลการวิจัยและอภิปรายผลปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางเข้าไปทำงานและเอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย



ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางของมลายูมุสลิมที่เข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ผลจากการศึกษาในภาคสนามพบว่า ส่วนใหญ่แรงงานมลายูมุสลิมเดินทางเข้ามาทำงานด้วยปัจจัยด้านรายได้ที่ดีกว่าทำงานในประเทศไทย รองลงมาปัจจัยด้านความสัมพันธ์และวัฒนธรรมที่เหมือนกัน และปัจจัยด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นลำดับ รูปแบบการเดินทางเข้าไปทำงานของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่เข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย นั้น พบว่าแรงงานส่วนใหญ่นิยมใช้ใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) เข้าไปทำงาน รองลงมานิยมใช้หนังสือเดินทาง (Passport) และบางคนมีการลักลอบเข้าไปทำงานโดยไม่มีเอกสารการเดินทาง

ขั้นตอนการจ้างแรงงานต่างชาติของประเทศมาเลเซีย หากเป็นงานระดับสูงนายจ้างจะต้องประกาศรับสมัครคนงานในท้องถิ่นเป็นอันดับแรก โดยการประกาศรับสมัครงานทางหนังสือพิมพ์ ทั้งภาษามลายูและภาษาอังกฤษ และหากไม่มีผู้สมัครภายใน 2 สัปดาห์และเป็นงานในสาขาอาชีพที่ได้รับอนุญาตให้คนต่างชาติทำงานได้ จึงจะสามารถขออนุญาตต่อ

กระทรวงมหาดไทยของมาเลเซียเพื่อจ้างแรงงานต่างชาติได้ แต่หากเป็นแรงงานระดับล่างจะสามารถขออนุญาตได้ทันที ในการขออนุญาตนั้น นายจ้างต้องมีหลักฐานเอกสารจากสำนักงานจัดหางานมาเลเซีย (Department of Employment) กระทรวงทรัพยากรมนุษย์ที่แสดงว่าไม่สามารถจัดหาคนงานในท้องถิ่นตามที่นายจ้างต้องการมาประกอบการขออนุมัติด้วย และเมื่อได้รับอนุมัติจากกระทรวงมหาดไทยของประเทศมาเลเซียแล้ว นายจ้างต้องนำหลักฐานที่แสดงรายละเอียดคนงาน (ถ่ายสำเนาหน้าหนังสือเดินทางของคนงาน ใบตรวจโรค รูปถ่าย) และตำแหน่งงานที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าแรงงานไปติดต่อกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อขออนุมัติวีซ่าประเภททำงานให้คนงานและชำระเงินประกันค่าวีซ่า ค่าภาษีในการจ้างคนงานต่างชาติ รวมทั้งทำประกันเงินค่าทดแทนให้กับคนงานด้วย (สำนักงานแรงงานไทยประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์, ม.ป.ป., 2)

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่สำนักงานจัดหางานประจำรัฐพบว่า ขั้นตอนในการจ้างงานในมาเลเซียจะใช้กฎหมายแรงงานฉบับเดียวกันจะต่างกันตรงที่ว่าบางรัฐจะมีความพิเศษที่ต่างกันโดยเฉพาะรัฐที่ติดกับชายแดนของประเทศไทย ส่วนการที่จะว่าจ้างแรงงานต่างชาติของแรงงานที่มาจากทางภาคใต้ของประเทศไทย ถือว่ามีความพิเศษ หรือบางตำแหน่งมีการกำหนดเฉพาะแรงงานที่ต้องมาจากทางภาคใต้ของประเทศไทยเท่านั้น และใช้เอกสารใบผ่านแดนในการเดินทางเข้าประเทศและเป็นเงื่อนไขในการขออนุญาตใบอนุญาตทำงานชั่วคราว

เอกสารที่สามารถใช้ทำใบอนุญาตทำงานชั่วคราวของแต่ละรัฐ

ในการเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย นั้นสามารถใช้เอกสารหนังสือเดินทาง (Passport) หรือหนังสือใบผ่านแดน (Border Pass) ได้ (Jabatan Tenaga Kerja Semenanjung Malaysia, Kementerian Sumber Manusia, 2006) แต่จะมีงานบางประเภทที่บังคับต้องใช้เอกสารอย่างเดียวเท่านั้นในการขออนุญาตนั้นคือ หนังสือใบผ่านแดน (Border Pass) และเจาะจงเฉพาะแรงงานต่างชาติที่มาจากทางภาคใต้ของประเทศไทยเท่านั้นซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มแรงงานประเพณีนิยมปฏิบัติ (Traditional) โดยแต่ละภาคงานจะมีความแตกต่างในส่วนของระเบียบ ขั้นตอนและเงื่อนไขในการขอใบอนุญาตจ้างแรงงานต่างชาติ หลักฐานและเอกสารที่นายจ้างจะต้องเตรียมและยื่นให้กับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมาเลเซียหรือสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองประจำรัฐ บางรัฐจะต้องใช้เอกสารที่เหมือนกันแต่บางภาคอาชีพต้องเตรียมเอกสารที่ต่างกัน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่สำนักงานจัดหางานประจำรัฐพบว่า ขั้นตอนในการจ้างงานในมาเลเซียจะใช้กฎหมายแรงงานฉบับเดียวกันจะต่างกันตรงที่ว่าบางรัฐจะใช้ระเบียบและเงื่อนไขที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะประเภทงานที่จะรับแรงงานต่างชาติที่แตกต่างกันด้วย

อัตราค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับตลอดจนข้อมูลคนไทยที่เข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย



อัตราค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับ ค่าจ้างจะขึ้นอยู่กับข้อตกลงตอนทำสัญญาจ้างระหว่าง นายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งลูกจ้างจะมีรายได้ประมาณ 6,000 – 30,000 บาทต่อเดือน ส่วนสิทธิประโยชน์อื่นๆ หากเป็นงานประเภทกรีดยาง ถ้านายจ้างมีบ้านพักเล็กๆ ก็จะทำให้ลูกจ้างอาศัยอยู่ฟรี อัตราค่าจ้างจะแบ่งคนละครึ่งกับลูกจ้าง สำหรับงานบริการในร้านอาหาร นายจ้างจะเตรียมที่พักและอาหารให้ สำหรับงานในโรงงานสวนปาล์มก็จะมีบ้านพัก ค่าไฟ ค่าน้ำ บริการให้ฟรี สำหรับแรงงานที่เข้ามาทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตทำงาน หากเกิดปัญหาหรืออุบัติเหตุใดๆ ลูกจ้างที่ไม่ได้ทำประกันชีวิต จะต้องเป็นคนรับผิดชอบความเสียหายเอง บางทีนายจ้างก็ไม่รับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นรัฐบาลต้องหาทางช่วยให้แรงงานมลายูมุสลิมที่มีความประสงค์จะไปทำงานในประเทศมาเลเซียให้มีการทำใบอนุญาตทำงานที่ถูกกฎหมายพร้อมให้มีการทำประกันชีวิตกับบริษัทประกันที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2548 จำนวน 24 บริษัทต่อไป

ส่วนข้อมูลคนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย จากสถิติการขอใบอนุญาตทำงานชั่วคราว พบว่า ในปี 2009 แรงงานที่มาขอใบอนุญาตทำงานของคนงานแบบธรรมเนียมปฏิบัติในรัฐเปอร์ลิส มีการจ้างงานประเภทงานภาคการเกษตร (สวน) มากที่สุด 1,984 คน รองลงมาประเภทการเกษตร (ไร่) 1,005 คน งานบริการ 965 คน และ ภาคการก่อสร้าง 82 คน ในรัฐกลันตัน พบว่างานประเภทการเกษตร 1,597 คน และงานบริการ 678 คน ในรัฐเปรัก พบว่า งานประเภทงานบริการ 217 คน อุตสาหกรรมการผลิต 13 คน การเกษตร (สวน) 4 คน งานแม่บ้าน 3 คน และการเกษตร (ไร่) 1 คน หากดูจากจำนวนผู้ขอใบอนุญาตทำงานที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้วปรากฏว่า จำนวนแรงงานที่เข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแรงงานที่ผิดกฎหมายไม่มีหนังสืออนุญาตทำงาน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การเดินทางของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย สามารถสรุปได้ดังนี้

แรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เดินทางไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่ มีปัจจัยด้านรายได้ที่ดีกว่าทำงานในประเทศไทย รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์และวัฒนธรรมที่เหมือนกัน และปัจจัยด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นลำดับ

เอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้าประเทศ แรงงานส่วนใหญ่นิยมใช้ใบเบิกทางผ่านแดนเข้าไปทำงาน รองลงมานิยมใช้หนังสือเดินทาง และบางคนมีการลักลอบเข้าไปทำงานโดยไม่มีเอกสารการเดินทาง ส่วนขั้นตอนการจ้างแรงงานต่างชาติของประเทศมาเลเซีย หากเป็นงานระดับสูงนายจ้างจะต้องประกาศรับสมัครคนงานในท้องถิ่นเป็นอันดับแรก หากไม่มีผู้สมัครภายใน 2 สัปดาห์ จึงจะสามารถขออนุญาตต่อกระทรวงมหาดไทยของมาเลเซียเพื่อจ้างคนงานจากต่างชาติได้ ขั้นตอนในการจ้างงานในมาเลเซียจะใช้กฎหมายแรงงานฉบับเดียวกันจะ ต่างกันตรงที่ว่าบางรัฐจะมีความพิเศษที่ต่างกันโดยเฉพาะรัฐที่ติดกับชายแดนของประเทศไทย จะมีงานบางประเภทที่บังคับต้องใช้เอกสารหนังสือใบผ่านแดนเท่านั้นในการขออนุญาต และเจาะจงเฉพาะแรงงานต่างชาติที่มาจากทางภาคใต้ของไทยเท่านั้นซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มแรงงานประเภทธรรมเนียมปฏิบัติ

อัตราค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับ ค่าจ้างจะขึ้นอยู่กับข้อตกลงตอนทำสัญญาจ้างระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งจะมีรายได้ประมาณ 6,000–30,000 บาทต่อเดือน นอกจากนั้นลูกจ้างจะได้รับสิทธิประโยชน์ที่อยู่อาศัยและอาหารการกินฟรีอีกด้วย ส่วนข้อมูลคนไทยที่เข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย จากสถิติการขอใบอนุญาตทำงานชั่วคราว พบว่า ในปี 2009 แรงงานที่มาขอใบอนุญาตทำงานของคนงานแบบธรรมเนียมปฏิบัติมากที่สุด พบว่าในรัฐเปอร์ลิส มีการจ้างงานประเภทการเกษตร 1,984 คน ในรัฐกลันตัน งานประเภทการเกษตร 1,597 คน ในรัฐเปรัก งานประเภทงานบริการ 217 คน

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามจะพบว่าปัญหาการเดินทางของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือ



ของมาเลเซียนั้น ส่วนหนึ่งแรงงานจะไม่มีใบอนุญาตทำงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงมีการเสนอแนะควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการไม่มีใบอนุญาตทำงาน สาเหตุมาจากการขอใบอนุญาตทำงานที่ต้องมีขั้นตอนและเอกสารที่ต้องแสดงจำนวนมาก อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการขออนุญาต ค่าธรรมเนียม และภาษีการทำงานของแรงงานต่างชาติสูง ไม่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับรายได้ที่ได้รับ ดังนั้นหากรัฐบาลไทยมีการเจรจาและประสานงานกับฝ่ายมาเลเซียเพื่อขอลดค่าทำใบอนุญาตทำงานจะเป็นการดี ทำให้ทั้งสองประเทศได้ผลประโยชน์ร่วมกัน

2. แรงงานมลายูมุสลิมจากภาคใต้ของประเทศไทยที่ไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ส่วนใหญ่ไม่มีหลักประกันทางกฎหมายใดๆ ขึ้นอยู่กับข้อตกลงโดยวาจาระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ถ้านายจ้างไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงก็ไม่สามารถเรียกร้องจากหน่วยงานภาครัฐหน่วยงานใดได้ ทั้งไทยและมาเลเซีย ดังนั้นอยากให้รัฐบาลเข้าถึงกลุ่มแรงงานให้มากขึ้น

3. ควรจัดให้มีการทำคู่มือการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ หรือจัดให้มีการเผยแพร่กฎหมายแรงงานของมาเลเซียที่ต้องปฏิบัติโดยเฉพาะในเรื่องของเอกสารที่ต้องเตรียมในการยื่นขอใบอนุญาตทำงานเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยจัดพิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษายาวีเผยแพร่ต่อไป

4. ในการเผยแพร่กฎหมายแรงงานของมาเลเซียดังกล่าวต้องได้รับความร่วมมือระหว่างจัดหางานจังหวัดและผู้นำท้องถิ่นในท้องถิ่นนั้นๆ เพราะผู้นำท้องถิ่นย่อมรู้ดีว่าหมู่บ้านไหน มีกลุ่มแรงงานไปทำงานต่างประเทศกี่คน และทำงานประเภทไหนบ้าง

5. จัดให้มีการอบรม ชี้แจงและทำความเข้าใจในเรื่องข้อมูลและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของแรงงานไทยในต่างประเทศให้กับผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และอาสาสมัครแรงงานทุกพื้นที่ เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้ที่จะเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของกลุ่มแรงงานมลายูมุสลิมที่ทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนของประเทศไทยยังไม่ได้รับการประกันถึงความปลอดภัย การประกอบอาชีพทำงานในป่าหรือกรีดยางบนภูเขา กลุ่ม

แรงงานไม่มั่นใจในความปลอดภัย เพราะบางพื้นที่ในป่าจะเต็มไปด้วยตัวจิ้งจอก ทหารและทหารพราน หากจะมีการเปิดร้านรวมกลุ่มในเมือง แรงงานบางกลุ่มก็ยังมีควมระแวง ทางเลือกหนึ่งจึงเป็นการเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียปลอดภัยกว่า ดังนั้นรัฐบาลต้องเข้าถึงและรับประกันความปลอดภัยสำหรับแรงงานที่ประกอบอาชีพในพื้นที่ให้มากขึ้นเพื่อไม่ต้องมีการเดินทางออกไปทำงานยังต่างประเทศ

บรรณานุกรม

กองเอเชียตะวันออก 1 กรมเอเชียตะวันออก. ม.ป.ป.. **ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซีย.** สืบค้นเมื่อ 09 ธันวาคม 2552 เข้าถึงได้จาก http://www.extraholidaysthailand.com/malaysia-guide/3_1_7_malaysia-guide-5.html

จารุวัจน์ สองเมือง. ม.ป.ป. **สังเคราะห์งานวิจัย: แรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย.** สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2552 เข้าถึงได้จาก <http://researchers.in.th/blog/is-media/164>.

ชิตชนก ราฮิมมูลา และคณะ. ม.ป.ป. **แนวทางการจัดสวัสดิการ การกำหนดค่าธรรมเนียมที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจให้แรงงานร้านอาหารไทยผันเข้าสู่ระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวของมาเลเซียอย่างถูกกฎหมาย.** สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2552 เข้าถึงได้จาก <http://www.siamhrm.com/?name=news&file=readnews&max=4601>

ชิตชนก ราฮิมมูลา และคณะ. ม.ป.ป. **พบแรงงานไทยผิดกม. ในมาเลย์กว่า 2 แสนราย - ส่งเงินกลับเดือนละ 400 ล้าน - รัฐบาลเร่งแก้ปัญหา.** สืบค้นเมื่อ 09 ธันวาคม 2552 เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=212346>

ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน จังหวัดนราธิวาส. ม.ป.ป. **ปัญหาสถานภาพคนไทยในมาเลเซีย. เอกสารประกอบการสัมมนา. เสนอ**



คณะกรรมการวิชาการวิสามัญเพื่อศึกษา ติดตามและ
แก้ไขปัญหาสถานภาพคนไทยในมาเลเซีย
พรพันธุ์ เขมคุณาศัยและศุภรัตน์ พิณสุวรรณ. ม.ป.ป.
ผู้หญิงมลายูมุสลิมชายแดนภาคใต้: แรงงาน
รับจ้างนอกระบบในประเทศมาเลเซีย.
รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
เกาซัน เจ๊ะแหว และคณะ. 2552. ผู้นำชุมชนไทยใน
มาเลเซียกับภาษามลายูในฐานะภาษาราชการ
: ศึกษากรณีชุมชนตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศ
มาเลเซีย. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ของ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ม.ป.ป. **ต้มยำกุ้ง
อาชีพหุนเศรษฐกิจภาคใต้ เส้นทางแรงงาน 3
จว. ภาคใต้สู่มาเลเซีย.** สืบค้นเมื่อ 09 ธันวาคม
2 5 5 2 เข้าถึงได้จาก
[http://www.smemedia.com/index.php?lay
=show&ac=article&id=137424&Ntype=2](http://www.smemedia.com/index.php?lay
=show&ac=article&id=137424&Ntype=2)
สำนักแรงงานไทย ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุง
กัวลาลัมเปอร์. (ม.ป.ป.). **สถานการณ์และ
ตลาดแรงงานในมาเลเซีย.** สืบค้นเมื่อ 09
สิงหาคม 2552 เข้าถึงได้จาก [http://www.
mol.go.th/news_malay_apr2408.html](http://www.
mol.go.th/news_malay_apr2408.html).
สุภางค์ จันทวานิช. ม.ป.ป. **แรงงานไทยในประเทศ
มาเลเซีย.** สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2552
เข้าถึงได้จาก
[http://www.geocities.com/tomyamlabor
/article/article1.html](http://www.geocities.com/tomyamlabor
/article/article1.html).
อดิสร เกิดมงคล. ม.ป.ป. **ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นของ
แรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่า.** สืบค้นเมื่อ
6 ตุลาคม 2552 เข้าถึงได้จาก
[http://gotoknow.org/blog
/migrantworkers/16225](http://gotoknow.org/blog
/migrantworkers/16225)
อดิสร เกิดมงคล. ม.ป.ป. **แรงงานข้ามชาติ (1) การย้าย
ถิ่นของผู้ลี้ภัยความผูกพันกับสังคมไทย.**
สืบค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2552 เข้าถึงได้จาก

<http://www.stateless>

person.com/www/?q=node/1670

หนังสือต่างประเทศ

Haji Tajuddin Bin Haji Hussein. 2009. **Malaysia
Negara Kita.** Edisi 2009. Kuala Lumpur:
MDC Publishers Sdn Bhd.
Jabatan Tenaga Kerja Semenanjung Malaysia,
2006. **Buku Panduan, Dasar Prosedur
dan Syarat-Syarat Penggajian Pekerja
Asing di Malaysia.** Kementerian Sumber
Manusia: Pusat Pentadbiran Kerajaan
Persekutuan, Putrajaya.
Jabatan Tenaga Kerja Semenanjung Malaysia, 2009.
Analisis Aduan 2007 & 2008.
Kementerian Sumber Manusia: Bahagian
Standard Perburuhan Ibu Pejabat Tenaga
Kerja Semenanjung malaysia, Putrajaya.
Jabatan Tenaga Kerja Semenanjung Malaysia,
2006. **Buku Panduan, Proses Kerja
Aktiviti Utama Jabatan Tenaga Kerja
Semenanjung Malaysia.** Kementerian
Sumber Manusia: Pusat Pentadbiran
Kerajaan Persekutuan, Putrajaya.
Kamal Halili Hassan, 1994. **Hubungan Undang-
Undang Majikan dan Pekerja.** Kuala
Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
Kamal Halili Hassan, 2007. **Pengenalan
undang-Undang Pekerjaan di
Malaysia.** Kuala Lumpur: Dewan Bahasa
dan Pustaka.
Penasihat Undang-Undang MDC, 2007. **Akta
Pekerjaan dan Peraturan-Peraturan.**
Kuala Lumpur: MDC Publishers Sdn Bhd.
Siti Zaharah Jamaluddin. 1997. **Pengenalan
Kepada Akta Kerja 1955.** Kuala
Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.

